

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
науково-педагогічної та
навчальної роботи

Тарас ПШЕНИЧНИЙ

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕТНОГРАФІЯ НАРОДІВ ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ

для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 032 Історія та археологія
освітня програма Історія України та культурна антропологія
(з поглибленим вивченням іноземних мов)
вибірковий блок Етнічна історія та етнокультура
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 /2022
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Пилипенко Віктор Володимирович, кандидат історичних наук, доцент,
кафедри етнології та краєзнавства.

Пролонговано: на 20 ~~20~~ /20 ~~20~~ н.р. «29» ~~09~~ 20 ~~20~~ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20 ___ /20 ___ н.р. (_____) «__» ___ 20 ___ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Пилипенко Віктор Володимирович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри етнології та краєзнавства

Валерій КАПЕЛЮШНИЙ

(підпис)

Протокол №13 від «30» червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від «26» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія ТЕРЕС

(підпис)

«29» серпня 2021 року

Вступ

1. Мета дисципліни – формування у студентів комплексу знань про етнографію народів Північної Європи, дати студентам знання про історію, традиційну культуру мистецтво та побут прибалтійсько-фінських народів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* найважливіші факти, події та процеси історії прибалтійсько-фінських народів.
2. *Вміти* визначати взаємозалежності глобалізаційних процесів і регіональних міжнаціональних та міжетнічних відносин серед прибалтійсько-фінських народів.
3. *Володіти елементарними навичками* історико-етнографічної та інших класифікацій прибалтійсь-фінських народів, а також джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Етнографія народів Північної Європи» є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Вивчення спецкурсу «Етнографія народів Північної Європи (Прибалтійсько-фінські народи)» охоплює період з неолітичної епохи до сьогодення. На широкому джерельному матеріалі розкриваються особливості становлення етнокультури прибалтійсько-фінських народів у давнину, а також етнічні процеси у яких ці народи були задіяні. Набуті знання, навички та вміння, засвоєні терміни та наукові поняття можуть бути застосовані під час написання спеціальних та узагальнюючих наукових праць, у викладацькій роботі, під час польової роботи, в ході збирання етнографічних матеріалів, при здійсненні історіографічного та джерелознавчого аналізу, в організації музейних експозицій, під час проведення екскурсій тощо.

4. Завдання (навчальні цілі): ознайомити студентів з предметом, особливостями джерельної бази, основними поняттями й науковими категоріями, які використовуються у процесі викладання дисципліни; розкрити характер етнокультурних процесів; з'ясувати особливості та характерні риси розвитку прибалтійсько-фінських народів; охарактеризувати основні складові їх матеріальної та духовної культури.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> предметне поле сучасних досліджень історії та культури прибалтійсько-фінських народів.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>усне опитування, контрольна робота з тем ЗМІ (тест)</i>	20
1.2.	<i>Знати</i> специфіку та регіональні особливості багатовікового процесу етно- та націотворення на території	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>індивідуальне завдання</i>	15

	проживання прибалтійсько-фінських народів.			
1.3.	Знати сучасні міграційні процеси населення, їх етнічну характеристику та структурні особливості	лекція, самостійна робота	індивідуальне завдання	15
1.4	Знати особливості етнічних процесів на півночі Європи, зони етнонаціональних конфліктів та регіональні проблеми гармонізації етнонаціональних взаємин	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування; контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)	20
1.5.	Знати матеріальну та духовну культуру прибалтійсько-фінських народів.	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування, контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)	10
2.1	Вміти класифікувати та розрізняти народи за антропологічною, лінгвістичною та конфесійною характеристикою	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування; контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)					
	1.1	1.2	1.3.	1.4.	1.5.	2.1
ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами	+	+			+	+
ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.		+	+	+	+	+
ПРН 18.1 Знати специфіку та регіональні особливості багатовікового процесу етно- та націотворення в Україні та провідних зарубіжних країнах.	+		+	+	+	
ПРН 18.2 Аналізувати та класифікувати етнічні конфлікти, давати етнічну характеристику міграційних процесів сучасного світу.	+	+		+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1, 1.5. – 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.4., 2.1. – 10 балів/ 6 балів.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 1.2. – 10 балів/ 6 балів.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 1.3. – 15 балів/ 9 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1.1., 1.5. – 20 балів/ 12 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 1.4., 2.1. – 15 балів/ 9 балів.
7. Підсумкова контрольна робота Р.Н. 2.2., 4.1. – 20 балів / 12 балів

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: іспит.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях, а також бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік індивідуальних завдань, питання та завдання підсумкової контрольної роботи див. «Навчально-методичний комплекс з етнології».

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 – 7, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 8 –14.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1. Етногенез та історія прибалтійсько- фінських народів		Змістовий модуль 2. Етнічна культура прибалтійсько- фінських народів		Підсумковий контрольна робота / іспит
30 залікових балів (максимум)		30 залікових балів (максимум)		40 балів (максимум)
Самост. робота	Модульний контроль	Самост. робота	Модульний контроль	
10 макс.	20 макс.	10 макс.	20 макс.	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання

індивідуальних завдань (реферат, есе), модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи.

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1-2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Виконані індивідуальні завдання (реферат та есе) студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю.

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 1 (реферат):**

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- тема розкрита неповно 6-8 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1-2 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті.

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 2 (есе):**

1. глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 13-15 балів;
2. обґрунтоване розкриття проблеми 10-12 балів;
3. тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 7-9 балів;
4. робота переважно компілятивного рівня 4-6 бали;
5. розкритий лише один окремий аспект теми 1-3 бали.

Тематику есе викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті модулю.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**.

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

На передостанньому семінарському занятті з дисципліни проводиться **підсумкова контрольна робота** (2 завдання).

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 10 балів за одне завдання)

- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми 10 балів;
- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу 9 балів;
- Відповідь відображає знання фактичного матеріалу 8 балів;
- Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки 6-7 балів;
- Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми 4-5 балів;
- Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі 2-3 балів;
- Відповідь містить значні помилки елементарного рівня 1 бал.

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, реферат, есе).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (іспиту) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (іспиту) – **48 балів**.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / іспит	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Іспит виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає іспит.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

ТЕМИ		Кількість навчальних годин		
		Лекції	семінари	самот. робота
Змістовий модуль 1. Етногенез та історія прибалтійсько-фінських народів				
1	Тема 1. Історія дослідження прибалтійсько-фінських народів.	2	2	6
2	Тема 2. Класифікація народів фіно-угорської мовної сім'ї.	4	4	4
3	Тема 2. Етнічна характеристика прибалтійсько-фінських народів.	2	2	4
4	Тема 4. Періодизація історії прибалтійсько-фінських народів.	2	2	4
5	Тема 5. Фінляндія в складі Російської імперії. Рух національного пробудження. Боротьба за автономію та незалежність.	2	2	4
6	Тема 6. Матеріальна й духовна культура фінів.	2	2	4
7	Тема 7. Календарні народні звичаї та обряди фінів.	2	2	4
Модульний контроль 1				
Змістовий модуль 2. Етнічна культура прибалтійсько-фінських народів				
8	Тема 8. Традиційна матеріальна культура естонців.	2	2	4
9	Тема 9. Календарні народні звичаї та обряди естонців.	2	2	4
10	Тема 10. Карели. Проблема етногенезу.	2	2	4
11	Тема 11. Народна культура карел. Господарське життя. Народні промисли та ремесла.	2	2	4
12	Тема 12. Матеріальна та духовна культура лівів та вепсів.	2	2	4
13	Тема 13. Інгерманландці. Матеріальна і духовна культура.	2	2	4
14	Тема 14. Водь та її етнокультурний стан.	2	2	4
Модульний контроль 2				
Всього:		30	30	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

Engman, Max, and David Kirby (eds). Finland – People, Nation, State. London and Bloomington 1989.

Jakobson, Max. Finland Survived: An Account of the Russo-Finnish Winter War, 1939 – 1940, Helsinki 1984.

Jutikkala, Eino and Kauko Pirinen. History of Finland. 5th edn. Helsinki 1996.

Paasivirta, Juhani. Finland and Europe 1917 – 1939: The Early Years of Independence. Jyväskylä 1989.

Polvinen, Tuomo. *Between East and West: Finland in International Politics 1944 – 1947*. Helsinki 1986.

Puntila, L.A. *Political History of Finland, 1809 – 1977*. Keuruu 1980.

Гамкрелидзе Т.В., Иванов В.В. *Индоевропейский язык и индоевропейцы*. – Тбилиси, 1984.

Пилипенко В.В. *Українська етнологія / За ред. В. Борисенко*. – К.: Либідь, 2007. (у співавторстві).

Тиводар М. *Етнологія*. – Ужгород, 1998.

Додаткові:

Hämäläinen, Pekka Kalevi. *In Time of Storm: Revolution, Civil War and Ethnolinguistic Issue in Finland*. Albany, NY 1979.

Jakobson, Max. *Finland in the new Europe*. Westport, CT 1998.

Kirby, David. *Finland in the Twentieth Century: A History and Interpretation*. London 1984.

Korhonen, Keijo. *Autonomous Finland in the Political Thought of Nineteenth-Century Russia*. Turku 1967.

Zetterberg, Seppo. *Finland since 1917*. Keuruu 1991.

Вопросы этнической истории эстонского народа. – Таллин, 1956.